

Robe Theatertour

Op uitnodiging van Controllux Nederland was AV & Entertainment Magazine aanwezig bij de Robe Theatertour in het Theater Castellum in Alphen aan den Rijn. Met deze tour wil Robe laten zien hoe de evolutie van verlichting in het theater zijn intrede doet.

Tekst Henk Hendriks **Fotografie** Kuno van Velzen

In gesprek met Kuno van Velzen (Controllux) wordt duidelijk dat Robe met de tour een bijdrage wil leveren aan het meer inzetten van LED armaturen in de theaters. “Deze zijn nog behoudend t.a.v. de toepassing en de investeringen”, legt hij uit. “Meestal wordt bij nieuwe investeringen een mix gemaakt, zoals ik onlangs nog heb ervaren bij de inrichting van het Atlas Theater. In een wereld waar groen (duurzaamheid) wordt nagestreefd is dit vreemd. Anderzijds is het ook begrijpelijk, gezien de vraagtekens die er nog zijn over het gebruik van LED armaturen als het gaat over sfeer en emotie.”

Wel is er sprake van een toename bij theatergezelschappen die op tour gaan. Zo is Robe direct betrokken bij de tour van Morning Blossoms door internationaal theatercollectief ODD Continent. De Israëliische lichtontwerper Yaron Abulafia heeft contact gezocht met Robe (Controllux) over de mogelijkheid om het lichtontwerp van deze voorstelling volledig met LED armaturen uit te voeren. Wij mengen ons niet in de discussie, maar zijn wel benieuwd naar het verhaal van Andy Webb, een internationaal gerenommeerd lichtontwerper, die samen met zijn operator Nathan Wan de Robe Theatertour verzorgt.

Van Velzen geeft aan dat vooral jongere theatertechnici kiezen voor het gebruik van LED armaturen en dat ze graag deze groep willen bereiken met de tour. Gelukkig zien we een goede mix van oud en jong bij de deelnemers aan deze workshop. Een rondgang vooraf aan de workshop over de verwachtingen levert op dat de nieuwsgierigheid groot is, dit vooral door de tevredenheid over de Robe producten. Een van de aanwezige lichtontwerpers geeft aan dat hij afhankelijk van de workshop wel of niet zal besluiten om LED toe te passen in het lichtontwerp waar hij mee bezig is.

ANDY WEBB: VIER UITGANGSPUNTEN

Andy Webb werkt als lichtontwerper al veertien jaar met de producten van Robe. Hij hanteert bij zijn lichtontwerpen vier uitgangspunten als het gaat over gebruik van LED in het theater. Eerste uitgangspunt is de ‘eindeloze kleuroptie’. Door de

menging van de kleuren zijn er veel opties die gerealiseerd kunnen worden met grote tijdswinst. Als lichtontwerper moet hij het vooraf meestal doen met een foto of maquette. Deze hulpmiddelen geven geen inzicht in verschillen in schaduw en kleurintensiteit tijdens de montage. De tijdswinst is groot, omdat je tijdens bijvoorbeeld een kostuum- of decorwisseling bijstellingen kan uitvoeren. De kleurstellingen in decor en kleding zijn zittend naast de regisseur te corrigeren.

Tweede punt is 'geluid'. Bij aanvang van de workshop geeft Webb aan dat zijn grootste probleem met bewegend licht in het theater het geluid van de ventilatoren en motoren was. "Bij de huidige generaties is dit probleem te verwaarlozen, ze zijn veel stiller geworden. Ik durf het zelfs in de oude theaters van de UK, met een balkon, tussen de twee en tweeënhalve meter boven het publiek toe te passen bij een stuk van Shakespeare." Bij de presentatie van de Robe producten blijkt inderdaad dat het level van het geluid te verwaarlozen is. Alleen bij de grotere spots zijn de shutters goed te horen.

Uitgangspunt 3: dimmen. Bij de eerste generatie LED armaturen was het dimmen van 0 tot 100 op een intense wijze niet mogelijk door de korte tijd van dimmen. Nu is het mogelijk een perfecte fade-out te doen in het tijdsplan dat gewenst is in het theater. De intensiteit voor de juiste sfeer in het theater bevindt zich tussen 5 en 20%. "Wat betreft

het dimmen is tegenwoordig bijna alles gewoon mogelijk", aldus Webb.

Als vierde uitgangspunt noemt Webb 'groen', het groene karakter van de LED oplossingen dus: de besparing op arbeidshuren en het energiegebruik. Als voorbeeld geeft hij aan dat hij bij een kersttour van een gezelschap door het gebruik van LED een besparing realiseerde van ruim €1000,- ten opzichte van dezelfde tour het jaar daarvoor. LED levert niet alleen besparing op, maar verruimt ook de mogelijkheid om uitvoeringen te geven op meerdere locaties. In Nederland zien we dat het locatietheater aan populariteit wint en als een aggre-

gaat dat veel geluid voortbrengt niet meer noodzakelijk is, levert dat naast besparing minder geluidsoverlast op.

DEMONSTRATIE

Na de presentatie van de uitgangspunten wordt gedemonstreerd hoe de producten uit het assortiment van Robe geïmplementeerd kunnen worden in een lichtontwerp voor theater.

De vlakke vloer in het Theater Castellum in Alphen aan den Rijn, de thuishaven van Controllux Nederland, is ingericht als een theatersetting met alle Robe modellen die bruikbaar zijn voor theater en daarnaast een aantal nieuwe modellen die na de workshop van Andy Webb worden gepresenteerd. De presentatie richt zich met name op de toepassingen in het theater en gaat slechts zijdelings in op de technische specificaties. Juist deze invalshoek wordt door de deelnemers aan de workshop gewaardeerd. Hieronder volgt een korte opsomming van toepassingen per type uit de series van Robe, voor de technische specificaties verwijzen we naar www.robe.cz. Op deze website zijn ook diverse video's te zien met demonstraties.

PARFECT 100

Zoals de naam al zegt wordt de ParFect 100 het meest gebruikt als een PAR-spot. Webb gebruikt 'm in het theater veelal voor zijlicht. Een simpele setup van het zijlicht, de warme kleur (14% intensiteit in combinatie met warmwit) en een diversiteit bij menging van de standaardkleuren leveren een prachtig plaatje op in de setting. Daarnaast heeft

ROBE®

Controllux

At last, LED luminaires designed for theatre

theatre

DL4X Spot

DL4F Fresnel

DL4S Profile

Perfectly homogenised light source – LED never looked so tungsten!

Small, efficient, quiet-but powerful - with a beautiful colour palette and all the features in an affordable package. The 3 year light source warranty ensures the lowest ever running costs for both rental and outright purchase.

Theater

TV & Film

Entertainment

Architectural

Rigging

Consumables

Controllux BV

Controllux BVBA

Tel.: +31 (0)88 444 6 444
E-mail: info@controllux.nl

Tel.: +32 (0)13 480 600
E-mail: info@controllux.be

Via www.controllux.com heeft u direct toegang tot onze webshop.

Uw ideeën,
onze oplossingen.

de body met de barndoor een theatrale uitstraling. Voordeel is dat ze niet warm worden en daardoor als zijlicht zelfs door niet al te slimme acteurs veilig gebruikt kunnen worden om kleding aan op te hangen. De ParFect 100 S1 gebruikt hij vooral voor de front of house. Door het lage stroomverbruik kun deze met name inzetten op locaties met weinig capaciteit. Letterlijk een hele show over één kabel.

LED WASH

De LED Beam100 zit al vijf jaar in het assortiment en is veelgebruikt bij concerten. Naast alle mogelijkheden met de kleuren, zet Webb deze in het theater vooral in als vloerlicht. De LED Wash 300 is samen met de 600 en 1200 het werkpaard uit de serie. "Enerzijds door het gunstige prijsniveau, maar vooral dankzij de spreidingsmogelijkheid, waardoor je makkelijk de volledige theatervloer kunt uitlichten. Het is een soort familie: de 300 voor de kleine theaters, de 600 voor midden en de 1200 voor de grote theaters."

Door de programmering van de diverse ringen in de spots een handige hint. Je kunt de acteur volgen en bijvoorbeeld het gezicht apart uitlichten ten opzichte van het lichaam en de vloer, bijvoorbeeld blauw op de vloer, rood op het lichaam en wit op het gezicht.

Bij een futuristische voorstelling is het geen probleem om ze zichtbaar op te nemen in de theatersetting, maar bij een klassieke voorstelling zoals bijvoorbeeld Shakespeare, kiest Webb ervoor om ze onzichtbaar op te nemen in de setting: "Als je de output van de kleuren ziet, dan is er eigenlijk geen verschil meer te zien tussen LED en hallogeen." Wat betreft zijn experimenten geeft hij aan dat er weinig informatie beschikbaar is over toepassingen, bijvoorbeeld het programmeren van splitlevel toepassingen. Daarom ook de hint om dit soort mogelijkheden direct op te slaan in je notebook, zodat ze voor altijd beschikbaar zijn wanneer je ze nodig hebt. "Je creëert als het ware een eigen database met toepassingen. Dit levert tijdwinst op, iets wat belangrijk is omdat de programmeertijd veelal gelimiteerd is, vooral in de UK."

DL4S EN DL7S

Robe is vier jaar geleden begonnen met de ontwikkeling van de DL4S en DL7S, met als uitgangspunt dat ze ideaal zouden zijn voor theater en televisie. Theatertechnici

zijn gesteld op correcte kleuren, een strakke curve bij dimmen en een theatrale uitstraling van de lamp. Waren de voorgaande armaturen allemaal op basis van multi-chips, zijn de DL4 Profile spot voorzien van een 4-kleurenchip in de achterzijde van de spot en met een speciaal prisma, waardoor er een veel zachtere uitstraling ontstaat vanuit de lamp. In 2015 is de DL7 gelanceerd die is voorzien van een 7-kleurenchip, waardoor een breder spectrum mogelijk is. De serie bestaat uit de DL4X Spot, DL4F Wash, DL4S Profile, DL7S Profile, DL7F wash en DL7F PC. "Voor mij zijn ze de favorieten wat betreft gebruik in het theater", gaf Webb aan. "Vanwege de perfecte kleur, de diversiteit van toepassing en het ontbreken van kleur bij strakke schaduwlijnen. Een ander voordeel is de wijze waarop ze zichtbaar zijn in het grid, namelijk als een traditionele fresnel. Daardoor hoef ik niet meer te verbergen dat het een LED armatuur is. Het beste is nog wel de werking van de zoomfunctie, die is echt super. Door de interne barndoorfunctie is de 4F zeer geschikt voor het uitlichten van vaste posities op de vloer."

Andy Webb en Nathan Wan demonstreerden alle mogelijkheden met vooral passie en prachtige praktijkvoorbeelden. Onmogelijk om in detail te beschrijven, prachtig om te zien.

Webb aan het einde van de introductie van de DL serie: "Ik ben verliefd op deze serie als het gaat om ontwerpen en programmeren." Dat zegt eigenlijk alles...

ONOMKEERBAAR

In de pauze heerst grote tevredenheid bij de deelnemers. Ze blijken verrast en onder de indruk van de voorbeelden die gegeven worden wat betreft toepassingen. De deelnemers zijn geraakt door de passie van Andy Webb, die erin geslaagd is enige scepsis weg te nemen als het gaat over toepassing van LED in het theater. Een van de deelnemers waagt zich aan de uitspraak, dat deze ontwikkeling onomkeerbaar is... en dat zou zomaar kunnen.

LICHTONTWERP

Als Andy Webb en Nathan Wan alle aspecten van de features besproken hebben, blijft er nog een belangrijk element over. Hoe maak je een passend lichtontwerp voor op het toneel? Hoe komt een toneel zonder decor met enkel een achterdoek optimaal tot leven? Webb laat met diverse armaturen langzaam maar zeker het decor tot leven komen. De openhaard brandt driedimensionaal, de gordijnen leken van zacht robijnrood fluweel. Mooi om te zien hoe een grootmeester dat doet...óók met LED. De presentatie wordt afgesloten met de nieuwste producten uit het Robe assortiment. De BMFL familie, ColorStrobe, Spikie, Linee en de nieuwste Spiider. Het is een fraai slotakkoord van een leerzame middag, die eens te meer duidelijk maakte dat LED de valse start in de theaterwereld al lang achter zich heeft gelaten.